

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања

**ОПШТИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА – ОБРАЗОВНИ
СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ПРВОГ ЦИКЛУСА ОБАВЕЗНОГ
ОБРАЗОВАЊА**

СРПСКИ ЈЕЗИК

Београд, 2011

Општи стандарди постигнућа – образовни стандарди за крај првог циклуса обавезног образовања за Српски језик садрже стандарде постигнућа за области: Говорна култура, Вештина читања и разумевања прочитаног, Писано изражавање, Граматика и лексикологија и Књижевност. У оквиру сваке области описани су захтеви на три нивоа, осим у области Говорна култура.

1. ГОВОРНА КУЛТУРА

У области ГОВОРНА КУЛТУРА ученик/ученица:

1СЈ.0.1.1. познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га; пажљиво слуша своје саговорнике

1СЈ.0.1.2. користи форме учтивог обраћања

1СЈ.0.1.3. казује текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха, без тзв. „певушења“ или „скандирања“

1СЈ.0.1.4. уме да преприча изабрани наративни или краћи информативни текст на основу претходне израде плана текста и издвајања значајних делова или занимљивих детаља

1СЈ.0.1.5. уме самостално (својим речима) да описује и да прича на задату тему: држи се теме, јасно структурира казивање (уводни, средишњи и завршни део казивања), добро распоређујући основну информацију и додатне информације

1СЈ.0.1.6. уме на занимљив начин да почне и заврши своје причање

1СЈ.0.1.7. уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју

1СЈ.0.1.8. уме да одбрани своју тврдњу или став

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

2. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ученик/ученица:

- 1CJ.1.2.1. влада основном техником читања ћириличног и латиничког текста
- 1CJ.1.2.2. одговара на једноставна питања у вези са текстом, проналазећи информације експлицитно исказане у једној реченици, пасусу, или у једноставној табели (ко, шта, где, када, колико и сл.)
- 1CJ.1.2.3. препознаје да ли је тражена информација, која може да буде исказана на различите начине (синонимија, парафраза), садржана у тексту
- 1CJ.1.2.4. познаје и користи основне делове текста и књиге (наслов, пасус, име аутора; садржај, речник)
- 1CJ.1.2.5. одређује основну тему текста
- 1CJ.1.2.6. разуме дословно значење текста
- 1CJ.1.2.7. разликује књижевноуметнички од информативног текста
- 1CJ.1.2.8. процењује садржај текста на основу задатог критеријума: да ли му се допада, да ли му је занимљив; да ли постоји сличност између ликова и ситуација из текста и особа и ситуација које су му познате; издваја речи које су му непознате

3. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ученик/ученица:

- 1CJ.1.3.1. пише писаним словима ћирилице
- 1CJ.1.3.2. уме да се потпише
- 1CJ.1.3.3. почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским знаком
- 1CJ.1.3.4. употребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места (једночланих), назива школе
- 1CJ.1.3.5. пише кратким потпуним реченицама једноставне структуре
- 1CJ.1.3.6. издваја наслов, углавном се држи теме
- 1CJ.1.3.7. препричава кратак једноставан текст (до 400 речи)
- 1CJ.1.3.8. користи скроман фонд речи (у односу на узраст); правилно их употребљава
- 1CJ.1.3.9. пише кратку поруку (о томе куда иде, зашто касни, и сл.)
- 1CJ.1.3.10. пише честитку (за Нову годину, рођендан), позивницу (за рођенданску прославу, забаву), разгледницу (са летовања, зимовања, екскурзије)

4. ГРАМАТИКА И ЛЕКСИКОЛОГИЈА

У подобласти ГРАМАТИКА, у типичним школским примерима, ученик/ученица:

1СЈ.1.4.1. препознаје врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе)

1СЈ.1.4.2. препознаје граматичке категорије променљивих речи (род и број заједничких именица) и глаголско време (презент, перфекат и футур)

1СЈ.1.4.3. препознаје врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне)

У подобласти ЛЕКСИКОЛОГИЈА ученик/ученица:

1СЈ.1.4.4. препознаје антонимију

1СЈ.1.4.5. познаје значења речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији (у кући, школи и сл.)

5. КЊИЖЕВНОСТ

У области КЊИЖЕВНОСТ ученик/ученица:

1СЈ.1.5.1. препознаје књижевне родове на основу формалних одлика поезије, прозе и драме

1СЈ.1.5.2. препознаје књижевне врсте (бајку и басну)

1СЈ.1.5.3. одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметничком тексту

1СЈ.1.5.4. одређује време и место дешавања радње у књижевноуметничком тексту

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

2. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ученик/ученица:

1CJ.2.2.1. чита текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха; уме да одреди на ком месту у тексту је пауза, место логичког акцента; који део текста треба прочитати брже, а који спорије

1CJ.2.2.2. изводи једноставне закључке у вези са текстом, анализирајући и обједињујући информације исказане у различитим деловима текста (у различитим реченицама, пасусима, пољима табеле)

1CJ.2.2.3. раздваја битне од небитних информација; одређује след догађаја у тексту

1CJ.2.2.4. успоставља везу између информација исказаних у линеарном и нелинеарном тексту (нпр. проналази део/детал који је приказан на илустрацији, у табели, или на дијаграму)

1CJ.2.2.5. одређује основни смисао текста и његову намену

1CJ.2.2.6. препознаје фигуративно значење у тексту

1CJ.2.2.7. изводи једноставне закључке на основу текста (предвиђа даљи ток радње, објашњава расплет, уочава међусобну повезаност догађаја, на основу поступака јунака/актера закључује о њиховим особинама, осећањима, намерама и сл.)

1CJ.2.2.8. износи свој став о садржају текста и образлаже зашто му се допада/не допада, због чега му је занимљив/незанимљив; да ли се слаже/не слаже са поступцима ликова

1CJ.2.2.9. издваја делове текста који су му нејасни

1CJ.2.2.10. вреднује примереност илустрација које прате текст; наводи разлоге за избор одређене илустрације

3. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ученик/ученица:

1СЈ.2.3.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)

1СЈ.2.3.2. употребљава велико слово приликом писања имена држава и места и њихових становника; користи наводнике при навођењу туђих речи; правилно пише присвојне придеве (-ов/-ев/-ин, -ски/-чки/-шки); правилно пише гласове ћ, џ, џ, џ; правилно пише сугласник ј у интервокалској позицији; правилно пише речцу ли и речцу не; употребљава запету при набрајању

1СЈ.2.3.3. пише јасним и потпуним реченицама; варира језички израз (ред речи у реченици, типове реченица, дужину реченице...)

1СЈ.2.3.4. држи се теме; излагање организује око основне идеје текста коју поткрепљује одговарајућим детаљима

1СЈ.2.3.5. језички израз прилагођава комуникативној ситуацији (формалној/неформалној)

1СЈ.2.3.6. саставља кратак наративни текст

1СЈ.2.3.7. саставља кратак дескриптивни текст

1СЈ.2.3.8. користи фонд речи примерен узрасту; употребљава синонине (нпр. да избегне понављање)

1СЈ.2.3.9. исправља свој текст (критички чита написано, поправља текст и исправља грешке)

1СЈ.2.3.10. уме да попуни једноставан образац са основним подацима о себи (име, презиме, име родитеља, година рођења, адреса, телефон; школа, разред, одељење)

1СЈ.2.3.11. пише писмо (приватно) и уме да га адресира

4. ГРАМАТИКА И ЛЕКСИКОЛОГИЈА

У подобласти ГРАМАТИКА, у типичним школским примерима, ученик/ученица:

1СЈ.2.4.1. одређује врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе)

1СЈ.2.4.2. препознаје подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве)

1СЈ.2.4.3. препознаје лице, род и број личних заменица у номинативу

1СЈ.2.4.4. препознаје граматичке категорије глагола (лице, број и род) и уме да пребаци глаголе из једног глаголског времена у друго

1СЈ.2.4.5. препознаје субјекат и глаголски предикат

1СЈ.2.4.6. одређује врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне)

1СЈ.2.4.7. саставља реченице различите по комуникативној функцији и облику

У подобласти ЛЕКСИКОЛОГИЈА ученик/ученица:

1СЈ.2.4.8. препознаје синонимију

1СЈ.2.4.9. познаје значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, књигама из лектире и сл.) и правилно их употребљава

5. КЊИЖЕВНОСТ

У области КЊИЖЕВНОСТ ученик/ученица:

1СЈ.2.5.1. разликује лирску од епске песме

1СЈ.2.5.2. одређује фолклорне форме (кратке народне умотворине – пословице, загонетке, брзалице)

1СЈ.2.5.3. препознаје риму, стих и строфу у лирској песми

1СЈ.2.5.4. одређује карактеристичне особине, осећања, изглед и поступке ликова; и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту

1СЈ.2.5.5. уочава везе међу догађајима (нпр. одређује редослед догађаја у књижевноуметничком тексту)

1СЈ.2.5.6. разликује приповедање од описивања и дијалога

1СЈ.2.5.7. разуме фигуративну употребу језика у књижевноуметничком тексту

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

2. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

**У области ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ
ученик/ученица:**

1CJ.3.2.1. изводи сложеније закључке на основу текста, обједињујући информације из различитих делова дужег текста

1CJ.3.2.2. повезује и обједињује информације исказане различитим симболичким системима (нпр. текст, табела, графички приказ)

1CJ.3.2.3. разликује различита гледишта заступљена у информативном тексту (нпр. мишљење аутора текста *vs.* мишљења учесника у догађају)

1CJ.3.2.4. изводи сложеније закључке на основу текста и издваја делове текста који их поткрепљују; резимира наративни текст

1CJ.3.2.5. представља текст у одговарајућој нелинеарној форми (уноси податке из текста у дату табелу или дијаграм)

1CJ.3.2.6. процењује сврху информативног текста у односу на предвиђену намену (нпр. који од два текста боље описује дату слику, да ли је упутство за (познату) игру потпуно и сл.)

1CJ.3.2.7. објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста, или износи свој став о догађајима из текста)

3. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ученик/ученица:

1CJ.3.3.1. пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене

1CJ.3.3.2. јасно структурира текст (уводни, средишњи и завршни део текста); добро распоређује основну информацију и додатне информације унутар текста и пасуса

1CJ.3.3.3. прилагођава језичко-стилски израз типу текста

1CJ.3.3.4. саставља кратак експозиторни текст

1CJ.3.3.5. користи богат фонд речи (у односу на узраст)

1CJ.3.3.6. издваја пасусе

4. ГРАМАТИКА И ЛЕКСИКОЛОГИЈА

У подобласти ГРАМАТИКА, у типичним школским примерима, ученик/ученица:

- 1СЈ.3.4.1. именује врсте и подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве; глаголе)
- 1СЈ.3.4.2. уме да промени облик променљивих речи према задатом критеријуму: заједничких именица према броју, а глагола, придева и заменица према роду и броју
- 1СЈ.3.4.3. препознаје прави објекат (у акузативу) и прилошке одредбе за време, место и начин

У подобласти ЛЕКСИКОЛОГИЈА ученик/ученица:

- 1СЈ.3.4.4. одређује значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и текста/контекста у којем су употребљени
- 1СЈ.3.4.5. употребљава речи у основном и пренесеном/фигуративном значењу

5. КЊИЖЕВНОСТ

У области КЊИЖЕВНОСТ ученик/ученица:

- 1СЈ.3.5.1. тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст
- 1СЈ.3.5.2. уочава узрочно-последичне везе међу догађајима у тексту
- 1СЈ.3.5.3. тумачи идеје у књижевноуметничком тексту, аргументује их позивајући се на текст